

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ОРГАНІЗАЦІЯ СУДОВИХ
ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ”

Харків
2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ОРГАНІЗАЦІЯ СУДОВИХ
ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ”

(галузь знань 08 “Право”,
перший (бакалаврський) освітньо-кваліфікаційний рівень,
спеціальність 081 “Право”)

для студентів I курсу
денної форми навчання

*Затверджено вченою радою університету
(протокол № 10 від 22.05.2015 р.)*

Харків
2015

Програма навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів” (галузь знань 08 “Право”, перший (бакалаврський) освітньо-кваліфікаційний рівень, спеціальність 081 “Право”) для студентів I курсу денної форми навчання / уклад.: Л. М. Москвич, О. М. Овчаренко, Я. О. Ковальова та ін. – Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2015. – 13 с.

У к л а д а ч і: Л. М. Москвич,
О. М. Овчаренко,
І. В. Юревич,
Я. О. Ковальова,
А. В. Лапкін,
П. В. Хотенець

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 8 від 15.09.2015 р.)*

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2015

ВСТУП

“Організація судових та правоохоронних органів” є однією із вступних навчальних дисциплін, яка дає вихідні знання про судову та правоохоронну діяльність та систему спеціально уповноважених на її здійснення органів та посадових осіб. Коло таких органів досить широке. Традиційно до них належать суди, прокуратура, органи досудового розслідування, органи юстиції, органи внутрішніх справ, органи Служби безпеки України, адвокатура, нотаріат.

Мета вивчення даної дисципліни – дати майбутнім юристам чітке уявлення про формування цих органів, їх систему, склад і структуру, принципи їх організації, функції, взаємодію один з одним, іншими державними та громадськими організаціями, їх соціальне призначення. Особлива увага приділяється судам, оскільки вони наділені повноваженнями по здійсненню судової влади.

У результаті вивчення курсу “Організація судових та правоохоронних органів” студенти повинні:

- **знати** сутність та поняття судової влади, її характерні ознаки, завдання та функції;
- поняття та значення принципів організації та діяльності судової влади;
- характеристику правоохоронної діяльності, відомості про органи, що здійснюють таку діяльність, їх структуру, завдання, функції, компетенцію, повноваження та особливості статусу посадових осіб, які працюють у цих органах;
- побудову судової системи в цілому, повноваження Конституційного Суду України й судів загальної юрисдикції, організаційне забезпечення діяльності судів;
- принципи побудови, завдання та основні напрями діяльності системи органів прокуратури, дізнання та досудового слідства, адвокатури та нотаріату, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства юстиції;
- сутність та поняття судової влади, її характерні озна-

ки, завдання та функції;

- сутність понять та значень принципів організації та діяльності судової влади;

- **уміти** правильно тлумачити й застосовувати нормативно-правові акти щодо організації та діяльності судових і правоохоронних органів при вирішенні практичних ситуацій;

- вільно орієнтуватися в системі нормативно-правових актів щодо організації та діяльності судових та правоохоронних органів.

Розділ I. СУДОВА ВЛАДА В УКРАЇНІ

1. Предмет, система та нормативні джерела навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів”

Предмет і система навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів”. Загальна характеристика судової та правоохоронної діяльності: поняття, ознаки та види. Судові та правоохоронні органи держави: поняття, система та загальна характеристика. Міжнародні стандарти організації та функціонування судових та правоохоронних органів. Система норм національного та міжнародного права щодо регулювання організації і діяльності судових та правоохоронних органів, їх класифікація і характеристика.

2. Судова влада: поняття та функції

Поняття судової влади, її характерні ознаки. Поняття і види судочинства. Функції судової влади. Правосуддя: поняття та зміст. Судовий контроль: види та суб'єкти здійснення.

3. Принципи судової влади

Поняття принципів судової влади. Їх система і значення. Інституціональні принципи судової влади. Організаційні (судоустрійні) принципи судової влади. Функціональні (судочинні) принципи судової влади.

4. Судова система

Судова система: поняття, види, загальна характеристика. Принципи побудови судової системи. Поняття рівня судо-

вої системи, судової інстанції. Система судів загальної юрисдикції: місцеві та апеляційні, вищі спеціалізовані суди, Верховний Суд України – структура, компетенція, місце в судовій ієрархії. Спеціалізація судів загальної юрисдикції. Конституційний Суд України: статус, завдання, принципи діяльності, компетенція.

5. Статус суддів

Судді як носії судової влади: право на заняття суддівської посади, порядок зайняття посади судді, процедура призначення та звільнення з посади, відповідальність судді, строк повноважень судді. Статус суддів: поняття, класифікація та загальна характеристика прав, обов'язків та повноважень, гарантії незалежності та недоторканності. Суддівське досьє. Кваліфікаційне оцінювання суддів. Народні засідателі та присяжні: вимоги, статус, компетенція, порядок залучення до виконання обов'язків носіїв судової влади.

6. Органи, що забезпечують функціонування судової влади

Державна судова адміністрація: статус, система органів, повноваження. Вища рада юстиції: статус, склад та порядок формування, повноваження. Вища кваліфікаційна комісія суддів України: склад та порядок формування, повноваження. Національна шкала суддів. Органи суддівського самоврядування: завдання, види, повноваження.

Розділ II. ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ

7. Прокуратура

Виникнення, становлення і розвиток прокуратури. Місце прокуратури в системі розподілу державної влади. Правові основи прокурорської діяльності. Засади організації та діяльності прокуратури: поняття, класифікація і характеристика. Система органів прокуратури. Територіальні та спеціалізовані прокуратури. Функції прокуратури України на сучасному етапі, їх загальна характеристика. Статус прокурора. Вимоги до осіб, що призначаються на посаду прокурора. Порядок їх призначення та звільнення. Адміністративні посади в органах прокуратури. Дисциплінарна відповідальність прокурорів. Прокурорське самоврядування. Органи, що забезпечують діяльність прокуратури.

8. Органи досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності

Оперативно-розшукова діяльність: поняття, система органів, їх завдання і компетенція. Досудове розслідування: поняття, форми. Органи досудового розслідування, їх система, завдання і компетенція. Структура слідчого апарату. Статус слідчого. Керівник органу досудового розслідування, його повноваження.

9. Органи внутрішніх справ

Органи внутрішніх справ: поняття, система, завдання та місце в системі правоохоронних органів. Міністерство внутрішніх справ України. Головні управління та управління Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі: завдання, структура та повноваження. Органи внутрішніх справ у районах (містах): структура та повноваження. Відділи (управління) Міністерства внутрішніх

справ на транспорті. Міліція: поняття, завдання, структура, повноваження. Вимоги до осіб, які приймаються на службу в міліцію.

10. Податкова міліція

Завдання та компетенція податкової міліції. Правові основи функціонування податкової міліції. Структура податкової міліції. Повноваження податкової міліції. Служба в податковій міліції.

11. Органи Служби безпеки України

Завдання і правові основи діяльності Служби безпеки України. Система та організація діяльності Служби безпеки України. Принципи діяльності Служби безпеки України. Повноваження органів Служби безпеки України. Вимоги до осіб, які приймаються на службу до органів Служби безпеки України. Контроль за діяльністю органів Служби безпеки України.

12. Національне антикорупційне бюро України

Завдання та правові основи діяльності. Основні принципи діяльності Національного антикорупційного бюро України. Загальна структура Національного антикорупційного бюро України. Повноваження НАБУ. Директор НАБУ: вимоги, порядок призначення та повноваження. Статус працівників НАБУ: вимоги, порядок призначення та повноваження.

13. Адвокатура

Поняття та сутність інституту адвокатури. Правове регулювання адвокатської діяльності. Принципи адвокатської діяльності. Правовий статус адвоката: порядок набуття, права та

обов'язки. Правовий статус помічника адвоката. Організаційні форми діяльності адвокатури. Єдиний реєстр адвокатів. Спілки та асоціації адвокатів. Види адвокатської діяльності. Адвокатська таємниця. Основні принципи адвокатської етики. Гарантії адвокатської діяльності. Дисциплінарна відповідальність адвокатів. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури: склад, структура та повноваження. Безоплатна правова допомога: види, право на надання та отримання

14. Органи та установи юстиції

Органи та установи юстиції: система та завдання. Органи юстиції: система, правова основа діяльності, повноваження (Міністерство юстиції України та його територіальні управління). Установи, що координуються через Міністра юстиції. Департамент виконавчої служби, Державна пенітенціарна служба, Державна архівна служба та Департамент державної реєстрації. Підвідомчі установи та державні підприємства юстиції.

15. Нотаріат

Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності, її форми, види, принципи здійснення. Право на заняття нотаріальною діяльністю. Статус нотаріуса, його права та обов'язки. Організаційна побудова державного нотаріату в Україні: 1) державні нотаріальні контори; 2) державні нотаріальні архіви. Дисциплінарна відповідальність державного нотаріуса. Особливості приватної нотаріальної діяльності. Порядок реєстрації приватного нотаріуса. Вимоги до робочого місця приватного нотаріуса. Особливості юридичної відповідальності приватного нотаріуса. Підстави і порядок зупинення та припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса. Нотаріальні дії: порядок та правила вчинення. Нотаріальна таємниця і гарантії її дотримання.

СПИСОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Монографії

Городовенко В. В. Принципи судової влади: монографія / В. В. Городовенко; Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого”. – Харків: Право, 2012. – 448 с.

Іванцова А. В. Організаційні форми діяльності адвокатури: монографія / А. В. Іванцова. – Харків: ФІНН, 2011. – 248 с.

Москвич Л. М. Правовий статус носіїв судової влади в Україні (професійні судді, народні засідателі, суд присяжних): монографія / Л. М. Москвич, С. О. Іваницький, І. О. Русанова. – Харків: ФІНН, 2009. – 488 с.

Назаров І. В. Принципи побудови судової системи: монографія / І. В. Назаров – Харків: ФІНН, 2009. – 144 с.

Овсяннікова О. О. Транспарентність судової влади: монографія / О. О. Овсяннікова. – Харків: ФІНН, 2010. – 336 с.

Овчаренко О. М. Юридична відповідальність судді: теоретико-прикладне дослідження: монографія / О. М. Овчаренко. – Харків: Право. – 576 с.

Ремескова Ю. О. Судова влада в системі поділу влади: монографія / Ю. О. Ремескова ; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. – Харків : Право, 2014. – 192 с.

Юревич І. В. Єдність судової влади: монографія / І. В. Юревич; НЮУ ім. Я. Мудрого. – Харків: Право, 2014. – 264 с.

Підручники, навчальні посібники

Лапкін А. В. Основи прокурорської діяльності в Україні: навч. посіб. у схемах / А. В. Лапкін. – Вид. 3-тє, змін. та допов. – Харків: Право, 2015.– 148 с.

Нотаріат в Україні: підручник / за ред. В. В. Комарова. – Київ: Юрінком Інтер, 2006.

Організація судових та правоохоронних органів: підруч. для студентів юрид. спеціаліз. вищ. навч. закл. / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич та ін.; за ред. І. Є. Марочкіна. – Харків: Право, 2013. – 448 с.

Організація роботи адвокатури в Україні: навч. посіб. / Т. Б. Вільчик, О. М. Овчаренко, А. В. Іванцова та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкіна. – Харків: Право, 2014. – 392 с.

Наукові статті

Веніславський Ф. Конституційний Суд України в механізмі забезпечення стабільності конституційного ладу / Ф. Веніславський // Вісн. Конституц. Суду України. – 2010. – № 2. – С. 130-137.

Марочкін І. Є. Органи, що забезпечують формування суддівського корпусу / І. Є. Марочкін // Проблеми законності. – 2012. – Вип. 120. – С. 239-246.

Сібільова Н. В. Еволюція поняття “правосуддя” / Н. В. Сібільова // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. – Вип. 10. – Харків: Право, 2005. – С. 186-190.

Нормативні акти

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/t21>. – Заголовок з екрана.

Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

Про Вищу раду юстиції: Закон України від 15.01.1998 р. № 22/98-ВР [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/22/98-%D0%B2%D1%80> – Заголовок з екрана.

Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 № 3781-XII [Електрон. ре-

сурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3781-12> – Заголовок з екрана.

Про Конституційний Суд України: Закон України від 26.10.1996 р. № 422/96-ВР [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/422/96-%D0%B2%D1%80> – Заголовок з екрана.

Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 р. № 565-ХІІ [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/565-12> – Заголовок з екрана.

Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/проантикорупційне_бюро. – Заголовок з екрана.

Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-ХІІ [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3425-12> – Заголовок з екрана.

Про національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/580-19> – Заголовок з екрана.

Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>. – Заголовок з екрана.

Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-ХІІ [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2229-12> – Заголовок з екрана.

Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2453-17> – Заголовок з екрана.

Навчальне видання

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ОРГАНІЗАЦІЯ СУДОВИХ
ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ”

(галузь знань 08 “Право”,
перший (бакалаврський) освітньо-кваліфікаційний рівень,
спеціальність 081 “Право”)

для студентів I курсу
денної форми навчання

У к л а д а ч і: МОСКВИЧ Лідія Миколаївна,
ОВЧАРЕНКО Олена Миколаївна,
ЮРЕВИЧ Ірина Валеріївна,
КОВАЛЬОВА Яна Олександрівна,
ЛАПКІН Андрій Васильович,
ХОТЕНЕЦЬ Павло Васильович

Відповідальна за випуск *Л. М. Москвич*

Редактор *О. І. Борисенко*

Комп'ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

План 2015

Підп. до друку 2015. Вид. № 126
Зам. № 126